

1 √ ALLAH'TAN BAŞKASINA KULLUK ETMEDE CEHÂLET MAZERET DEĞİLDİR!

Allah'a hamd, Rasûlüne salât ve selâm olsun.

Allah'tan başkasına ibâdet eden ya da edilebileceğini söyleyen bir kimse Kelime-i Tevhîd'i bozmuş ve muvahhid vasfını kaybetmiş olur. Yüce Rabbimizin ve Allah Rasûlünün bildirdiklerine göre, cennete, mü'min ve Müslüman kimselerden başkası asla girmeyecektir. Cennet muvahhidlerin yeridir. Cehennem ise müşrik, kâfir ve münâfıkların yeridir.

LÂ İLÂHE İLLALLÂH demek; ALLAH'TAN BAŞKA İBÂDET EDİLMEMEYE LÂYIK GERÇEK İLÂH YANİ MA'BÛD YOKTUR demektir.

Bir kimse ağzıyla Lâ İlâhe İllallâh dediği halde ameliyle Allah'tan başka ilâhlar ediniyor, Allah'ın emir ve yasaklarını çiğneyerek başkalarının emir ve yasaklarını baş tacı ediyor, yaşam tarzını Hâlık'ın değil de, halkın irâde ve arzularına göre düzenliyor; o kimse şirke düşmüştür. İsterse beş vakit namazın yanında sık sık teheccüd kılsın, isterse her ay üç gün oruç tutsun, isterse defalarca hacca ve umreye gitsin, isterse Kur'ân hâfızı olsun, isterse üniversite mezunu hatta profesör olsun fark etmez... Her kim şirk i'tikâdını benimsiyor, savunuyor ve uyguluyorsa müşrik olmuş olur. Şirki terk etmedikçe de onun Kelime-i Tevhîd'i ya da Kelime-i Şehâdeti diliyle söylemesi bir anlam ifade etmez, ona bir fayda sağlamaz.

Tevhîd'in delilleri hayatın her noktasında o kadar açık ve çoktur ki, şirk işlemenin mazeretinin olabileceğini düşünmek(!) ve böylece "bilgisizlik" kisvesiyle bağışlanmayı beklemek(!) bu dünyada haktan yüz çevirmek sûretiyle işlenebilecek en büyük cürümdür, en büyük cehâlettir. Cürüm ve cehâletin mükâfatı değil, cezâsı olur.

Cürümde Allah'a isyân vardır! Cehâlette de bilinmesi farz olan konularda bilgisiz kalma günahının yanında, o bilinmesi gerekenlerle amel etmeme suçu vardır. Bu bilgisizlik, şirk ve küfür konusuna müteallik ise, buna yüz çevirme küfrü denilir.

Allah'ın Kitâbı Kur'ân-ı Kerîm'in gelişinden ve Peygamberimizin Sünnet-i Seniyyesinden sonra Tevhîd'de/dinin asıllarında mazeret olmaz. Ancak yeni Müslüman olanların ya da İslâm'a girince, Müslümanlara ve İslâmî kaynaklara uzak kalanların, -vahiyle bilinebilecek meselelerde- hakkı öğreninceye kadarki süreçlerindeki geçici bilgisizlikleri -Allah'ın izniyle- affedilir. Geçici diyoruz, çünkü hakikat kendisine ulaştırıldığı ya da kendisi hakikate ulaştığı anda gerçeği kabul etmek zorundadır. Aksi takdirde şirke girmiş olur. Bu affın nedeni, Yüce Rabbimizin sonsuz rahmetidir. Zira bu kimseler, o bilgisizliklerini ancak vahiyle giderebilirler. O

ana kadar da vahiy bilgisine ulaşamamış olmaları yani imkânsızlıkları sebebiyle, onların o noktadaki cehâletleri bağışlanır. Çünkü İslâm fıtrat dinidir. Kimseye gücünün üstünde sorumluluk yüklemeyiz. Fakat insan her nerede olursa olsun, fetret döneminde bile yaşasa, Allah'tan başkalarına ibâdet ederse, putlara taparsa, bu evrenin yaratıcısından başka bir ma'bûd tasavvur ederse bu apaçık bir şirktir ve Allah'a karşı bir küfür amelîyesidir. Yüce Rabbimiz de Kitâbında şirk koşanların amellerinin mutlaka boşa çıkacağını yemin ve te'kîdle haber vermiştir. İslâm ve Tevhîd; insanların fıtratlarında vardır. Yüce Allah, insanları Tevhîd dini olan İslâm üzerinde yaratmıştır ki, işte o Allah'ın fıtratıdır. İnsanlar, o fıtratlarını örtmedikleri sürece Tevhîd üzere olmaya devam ederler. Çocuklar dahi doğduklarında İslâm/Tevhîd fıtratları üzerindedirler. Ve bundan dolayı da, bulûğ çağına ermeden ölen çocuklar cennete gireceklerdir.

İsterseniz, çok ötelere tâ rûhlar âlemine dönelim...

Orada neler yaşanmış, bir bakalım.

Allah Teâlâ, Âdemoğullarının rûhlarına hitaben "E-lestü bi-Rabbiküm?" yani "Ben, sizin Rabbiniz değil miyim?" diye soru yönelttiğinde; onların hepsi, "Evet, Rabbimizsin, şâhid olduk" dediler. Allah, daha insanları yaratmadan önce, onların rûhlarından, kendisinin Rabblığına teslim olmaları için, hepsinden topluca söz almıştır... Yani Rabbimiz, o rûhlardan, sadece kendisine iman edeceklerine, yalnızca kendisine kulluk edeceklerine dair şâhidlik etmelerini istemiştir; onlar da bu şâhidliği gerçekleştirerek, söz vermişlerdir... Dünyaya vardıklarında Allah'tan başka Rabb tanımayacaklarına dair kesin söz vermişlerdir... Allah dışındaki sahte rabpleri ve sahte ilâhları tanımayacaklarına dair bir sözdü bu... Rûhlardan bir mîsâk idi... Ana karnına düşmeden, etlenmeden, kemiklenmeden, kanlanmadan, canlanmadan, bedenlenip yani yaratılıp dünyaya gönderilmeden ve dünyada imtihana başlamadan önce, Allah'a verilen kulluk sözü idi... Bütün rûhlar, Allah'a bu sözü verdiler. Hani nerede bu sözün sahipleri? Sözünü tutanlar ne kadar da az değil mi?!

Rabbimizin buyruklarına kulak veriyoruz:

"Hani kıyâmet günü: 'Bizim bundan haberimiz yoktu' demeyesiniz diye, Rabbin, Âdemoğullarının sırtlarından (sulbünden) zürriyetlerini (çıkarıp) almış ve onları kendilerine şâhid tutup: 'Ben sizin Rabbiniz değil miyim?' (diye buyurmuştu). Onlar da: 'Evet, (Rabbimizsin) şâhid olduk' demişlerdi." (A'râf: 172)

Bu olay, temsîlî bir kıssa değildir. Bu olay gerçekten fizik âleminde gerçekleştirilmiştir. Bazı kimseler bu olayın hakikaten gerçekleşmediğini sanıyorlar.

Hiçbir şeyin Allah'a zor olmadığını düşününce, bu olayın gerçekten vukû'a geldiğini anlamakta zorlanmıyoruz. Allah bütün nefisleri bir araya toplayarak onlardan söz alırken, "Allah'ın Ulûhiyyeti Fikrini" yani "fıkr-i ulûhiyyet"i, insanların tabiatlarına yerleştirmiştir. Dolayısıyla insanın sadece Allah'a kul olması gerçeği, fitratında, özünde ve insanî yaratılış ayarları ve amaçları içinde en ön sırada bulunmaktadır. Bu olay, rivâyetlere göre, Hz. Âdem'in yaratılışı esnasında gerçekleşmiştir. Rabbimiz tüm melekleri bir araya toplamış ve onlardan, Âdem'in önünde eğilmelerini istemişti. Ve o mecliste, insanın, yeryüzünde Allah'ın halifesi olacağı da ilan edilmişti. Aynı şekilde bidâyetten kıyâmete kadar gelecek tüm nefisler de bir araya getirilmiş, onlara akletme gücü verilmiş ve kendilerinden sadâkat ve kulluk sözü alınmıştır... Evet, Allah, rûhlar âleminde bütün insanları topladı, onları türlerine ve yaşadıkları devirlere göre gruplara ayırdı ve onlara insan sûretini ve konuşma kâbiliyetini verdi. Sonra onlardan bir ahit aldı ve buna bizzat kendilerini şahid tutan Rabbimiz; "E-lestü bi-Rabbiküm?" diye sual yöneltti... Onlar da: "Evet, şehâdet ederiz ki, yalnızca Sen bizim Rabbimiz ve ilâhımızsın, Senden başka İlâh ve Rabb yoktur" diyerek cevap verdiler. Hesap gününde, "bizim bundan haberimiz yoktu" demesinler diye, Allah, gökleri, yeri ve Hz. Âdem'i bu olaya şahid tuttu. Bu olayı, Rabbimiz, âhirette şirk koşanların aleyhine bir belge olarak getirecektir...

Allah, insanların rûhlarından söz almıştır ki, daha sonra bu sözlerini unuttuklarında, bahanelerin ardına sığınmasınlar... En çok söylenen bahane ya da mazeret: "Bizi, birileri saptırdı!" sözüdür... Bu saptıranlar ya -dolaylı olarak- geçmiştekilerdir ya da kendi zamanımızda yaşayanlardır. Geçmiştekilerin saptırması; o nesiller, Allah'a şirk koşarlar, hakkı bâtıla tebdil ederler. Sonraki nesiller de öncekilerin yaptıklarını aynen yaparlar ve "atalarımızı üzerinde bulduğumuz yola uyarız" derler.

"Onlara (müşriklere): Allah'ın indirdiğine uyun, denildiği zaman onlar, 'Hayır! Biz atalarımızı üzerinde bulduğumuz yola uyarız' dediler. Ya ataları bir şey anlamamış, doğruyu da bulamamış idiysele?" (Bakara: 170)

Yüce Allah, Kur'ân'da defalarca atalar dinine uymaktan sakındırmış ve kendi hükmüne teslimiyeti emretmiştir. Hakkı iptal edenlerin, dalâlete düşmesi; öncekilerin yolunu yol edinmekten de kaynaklansa, Allah, hem saptıranı, hem de sapanları topluca cezalandıracaktır. Bu, şirk de olsa, durum budur!

"Yahut: 'Daha önce babalarımız, Allah'a ortak koşmuşlardı. Biz de onlardan sonra gelen bir nesildik (onların izinden gittik). Şimdi (atalarımızdan) o bâtıla sapanların işledikleri yüzünden bizi helâk mi edeceksin?' demeyesiniz diye." (A'râf: 173)

Geçmişte olduğu gibi, asrımızda da muasır saptırıcılar da, sözleriyle insanları saptırmaşlardır/saptırmaktadırlar. Bu kimseler, Allah'ın dediğinin aksini süslü cümlelerle ambalajlarlar ve "aldatıcı bir cazibe" ile alıcılarına bu bâtil fikirleri sunarlar, satarlar. Bundan sakınmak gerekir! Zira İslâm'da din adamlarının ya da bilgin ve idarecilerin ululanması ve din üzerinde mutlak söz sahibi olması şeklinde bir durum asla yoktur. Din adamlarının dine hükmetmesi durumu; bizden önceki İsrâîloğullarının yaptığı büyük bid'attir. Bu bid'atleri sebebiyle dinde parçalandılar ve fırka fırka oldular. İslâm'da ise âlimler, Allah'ın dediğinin aksine bir cümle söylemezler. Dolayısıyla İslâm'ın aksine konuşanları "âlim" sanarak, sözlerini dinden sanmak çok büyük bir gaflet olur! Biz, kişilerin fikirlerine bağlılıktan değil, Allah'a bağlılıktan dolayı ödüllendirileceğiz. Dolayısıyla ne geçmişte, ne hâlihazırda, ne de gelecekte muhkem, mutlak ve kat'î Nassların hilâfına söz söylemeye kimsenin hakkı yoktur! Kimseye böyle bir hak verilmemiştir. İnsanın yapacağı iş; Allah'a itaattir. Allah'ın dediklerini sorgulamak değil! İnsanları saptırmak büyük günah olduğu gibi, sapmak da büyük günahdır. Câhil kalarak şeytanın dostlarını tanımamak sebebiyle, onlara aldanmak da büyük günahdır. Bir şekilde dalâlete düşünce kendimizden başkasını suçlayamayız. Kötü âkibetlerden tüm gücümüzle sakınmalıyız.

Rabbimiz, Bezm-i Elest'teki sahneyi bize hatırlatıp, bu konuda bilgilendirdikten sonra; A'râf: 174. Âyette şöyle buyurur: *"İşte Biz, Âyetleri böyle açıklarız. Belki (Tevhîd'e) dönerler diye."*

Daha sonra da 175. Âyetten itibaren Rabbimiz, konunun bütünlüğü açısından, "kendisine Âyetler verilmiş ama sonradan şeytana uyup o Âyetlerden sıyrılmış ve azgınlardan olmuş bir âlim" in haberine temas eder. Bu kişi ya Hz. Mûsâ zamanında yaşamış, sonradan irtidâd etmiş olan Bel'am b. Bâûra'dır. Ya da Peygamberimiz döneminde yaşayan, Ümeyye b. Ebi's Salt'tır. Ümeyye b. Ebi's Salt câhiliyye döneminde Tâif'li bir şâirdi. Bu adam, eski kitapları okumuş ve peygamber geleceğinden haberi olan ve o peygamberin de kendisi olacağını ümit eden biriydi. Ama kendisi peygamber olmayınca, Rasûlullah'a iman etmemiştir! Bu Âyette bize dini bile bile saptıran Bel'am sıfatlı kimselerden sakınmamız emredilmiştir. Dinini ve dininin düşmanları olan insan ve cin şeytanlarını tanımadığı için, sapıklığı seçenlerin bahaneleri huzûr-u mahşerde geçersizdir. Bu Âyetlerin ifade ettiğine göre... (Okuyunuz: A'râf: 175, 176, 177)

Allah'ın Âyetlerini yalanlayanların âkibetleri ne kötüdür!

"Âyetlerimizi yalanlayarak, kendilerine zulmetmekte olanların durumu ne kötüdür!"
(A'râf: 177) Âyetleri yalanlayanlar ve yalanlanmasına sebep olanlar ancak kendi

nefislerine zulmetmektedirler... Bu Âyette kastedilen zulüm, şirk'tir. Rabbimizin de buyurduğu gibi; şirk en büyük zulümdür. *"Muhakkak şirk, büyük bir zulümdür."* (Lokman: 13)

Kur'ân'ı dinleyelim:

"Yüzlerinin ateşte evirilip çevrileceği o günde diyecekler ki: "N'olaydı, keşke biz Allah'a ve Rasûlüne itaat etseydik." Diyecekler ki: "Rabbimiz gerçekten biz, yöneticilerimize ve büyüklerimize itaat ettik, onlar da bizi yoldan saptırdılar. Rabbimiz onlara azaptan iki kat ver ve onları büyük bir lânetle lânetle (rahmetinden kov)!" (Ahzâb: 66-68)

"O inkâr edenlere gelince, onlar için cehennem ateşi vardır. Onlar hakkında hüküm verilmez ki ölsünler; onların üzerinden (cehennem) azâbından bir şey de hafifletilmez. İşte Biz, küfürde ısrâr eden herkesi böyle cezalandırırız. Ve onlar orada feryat ederler: "Rabbimiz, bizi çıkar ki, önceden işlediğimizden başka türlü salih bir amel işleyelim..." (Fâtır: 36, 37)

Allah onlara sorar:

"Sizi, düşünecek kimsenin öğüt alabileceği kadar yaşatmadık mı ve size uyarıcı gelmedi mi?" (Fâtır: 37)

-Evet, düşünüp öğüt almak isteyen öğüt alabileceği kadar bize, bir ömür verdin ve bize uyarıcı da geldi Yâ Rabbi, diyecekler...

"O halde şimdi tadın (azâbı). Zâlimlerin (kâfirlerin) hiçbir yardımcısı yoktur!" (Fâtır: 37)

Âhirette tüm kâfirler bu sahnenin içinde rol alacaklar. Size de, "düşünüp öğüt alabileceğin kadar bir ömür verdim ve Elçiler gönderdim neden iman etmedin?" diyeceği zaman Yüce Yaratana ne cevap vereceksiniz?!

Rabbimize dua ediyoruz:

"Rabbimiz, biz 'Rabbimize iman edin' diye imana çağıran bir davetçiyi işittik ve iman ettik. Rabbimiz, günahlarımızı başısla, kötülüklerimizi ört, rûhumuzu da iyilerle birlikte al. Rabbimiz, bize peygamberlerin aracılığıyla va'dettiğini de ver. Kıyâmet gününde bizi rûsvay etme. Şüphe yok ki Sen, va'dinden dönmezsin." (Âl-i İmrân: 193, 194; 189. Âyetten itibaren okuyun).

2 √ ASLÎ MESELELERDE CEHÂLET MAZERET MİDİR?

Her Müslümanın bilmek zorunda olduğu; kendi tembelliğinden ve umursamazlığından kaynaklanan cehâletinin mazeret olmayacağı meselelere İslâm

âlimleri içeriği aynı mâhiyette olan farklı tabirler kullanmışlardır: Usûlu'd-Dîn (her Müslümanın bilmesi gereken dinin asıl meseleleri), zarûrât-ı dînîyye (bilinmesi zorunlu dînî meseleler), farz-ı ayn meseleler (her Müslümanın bilmesi ve amel etmesi farz olan meseleler), zâhir meseleler (İslâm'ın açık ve kesin meseleleri), yaygın meseleler (Müslümanlar arasında yaygın meseleler)...

Buradan anlaşılıyor ki, Kelime-i Tevhîd'i bilmemek, şahsi tembelliklerden dolayı Allah'a imandan habersiz olduğu için büyük şirk'e ve büyük küfr'e düşmek ve şirk inancını benimsemek asla mazeret değildir.

Bir kimsenin Allah'ın dinini öğrenmediği ve amel etmediği için mazeretli sayılması bir yana, dinden bilinmesi gereken şeylerin en temeli olan Tevhîd'i bilmeyen kimse, "Allah'ın dinini öğrenmeme ve amel etmeme nedeniyle yüz çevirme küfrünü" işlemiş olur (küfrü'l-i'râz). Görüldüğü gibi kendi taksîriyle bilgisiz kalan kimse mazûr olmak şöyle dursun, o haliyle Allah'ın dininden öğrenmesi gerekenleri öğrenmeme ve bundan dolayı da yapması gerekenlerle amel etmeme küfrünün içindedir. Hak kendine ulaştığı halde, yüz çevirme ve ilgisizlik; insanı küfre sokan icmâî meselelerdendir.

Hüccet kendisine ulaştığı halde ilgisiz kalmak küfürdür. Kur'ân bu durumdaki insanlara *مُعْرِضُونَ* "mu'ridûn/yüz çevirenler" demektedir.

"...İnkâr edenler uyarılıp korkutuldukları şeyden yüz çevirmektedirler." (Ahkâf: 3)

İslâm'ın aslına taalluk eden muhkem meselelerin hüccetini Rabbimiz, Rasûller göndermek ve onlara kitaplar indirmek sûretiyle ikâme etmiştir. Bu konuda pek çok Âyet-i Kerîme ve Hadîs-i Şerîf bulunmaktadır.

Kur'ân ve Sünnette Tevhîd akîdesi açıkça beyan edilmiştir. Bu nedenle Tevhîd'i bilmemek mazeret olamaz. Zira bu konuda hüccet, yüce Allah tarafından ortaya konmuştur.

İbn-i Kudâme rahîmehullâh: "İslâm esaslarını inkâr edenin küfründe âlimler arasında ihtilâf yoktur. Vâcib olduğunu bilmeyen yeni İslâm'a girmiş veya Müslümanlara uzak beldede yetişen olursa, ilim ehli küfrüne hüküm vermez..." (El-Muğnî, 8/131) demektedir.

Bu kimse kendi çabasıyla öğrenme imkânına sahip değildir. Bu nedenle bu iki sınıf insana hüccet ikâmesi yani bilmeden şirke düştüğü meselenin izahı gerekir. Mesele anlatıldığı halde hâlâ o kimse şirk'e devam ederse, tekfîr edilir.

Elinde olmayan sebeplerle hüccete ulaşamamış olan bu iki insana göre bazı meseleler hafî (gizli) kalabilir. İslâm'a yeni girmiş ve İslâm'dan uzak beldelerde olan bu kimselere hüccet ikâmesi olmadan tekfîr edilmez. Belki de bu kimseler gerçeği duyunca tâbi olacaktır. Tâbi olmazlarsa küfürlerine hükmedilir.

İbn-i Hacer el-Heytemî şöyle demektedir:

"Bizim yanımızda (Şâfiî mezhebinde), kişi, Müslümanların beldesinden uzak ise ve gelip öğrenme hususunda kendi taksîri yoksa ya da yeni Müslüman olmuşsa, cehâleti mazeret olur; kendisine anlatılır ve nitekim bundan sonra (önceki) söylediğini tekrarlarsa kâfir olur." (El-İ'lâm bi-Kavâti'l İslâm, 41)

İslâm'da, ilim de amel de farzdır. Kişi, ilim öğrenmez ve amel etmezse iki ma'siyet işlemiş olur. Bilir de amel etmez ise bir ma'siyet işlemiştir. Bu nedenle bilme imkânı olduğu halde öğrenmeyen suçludur. Yani bilememek (elinde olmayan cehâlet) mazerettir, bilmemek (kendisinden kaynaklanan cehâlet) değil! Maalesef bazı kimseler, Yüce Rabbimizin suç olduğunu bildirip, en şiddetli şekilde azaplandıracağını haber verdiği cehâleti mutlak anlamda özür yapıp, onunla câhiliyyenin şirk, bid'at ve hurâfe gibi ma'siyetlerinin affedileceğini iddia ediyorlar! Bu iddialar, insanları İslâm öncesi ilk câhiliyyeye götürücü hurâfe fikirlerdir.

İbn-i Kayyım, Medâricu's Sâlikîn'de; kişinin Allah'ın emrettiği ve nehyettiğini bilme imkânı olduğu halde, sahsî sebeplerden dolayı öğrenmezse, bu kişiye hüccetin kâim olduğunu söylemektedir. Kur'ân ve Sünnet, açık şekilde Allah'ın emrettiklerini ve yasakladıklarını beyan etmektedir. Bu kişi her ne kadar bunları bilmese de; şayet araştırmış olsaydı gerçeği bilecekti. Bu nedenle, bu tür kimselere "hükmen bilen kimse" denir.

Sonuç olarak şunu bilmelidir ki, âlimler arasında cehâlet konusunda temelde iki görüş vardır. Diğer görüşlerin tamamı bu iki görüşün çatısı altındadır.

O görüşler:

A- Büyük şirk'te cehâlet mazeret olmaz.

B- Yeni İslâm'a giren veya Müslümanlardan uzak ve hüccetin kendisine ulaşamayacağı beldelerde yaşayan, kendisinin de kişisel çabasıyla hüccete ulaşamadığı kimse hakkında, cehâlet mazerettir. Fakat bu kimseye hüccet ulaştığı halde kabul etmezse kâfirdir.

İlim sahibi olmayan kimselerin çoğu genelde bu ikinci görüşü karıştırmışlar ve cehâletin mazeret olmadığı kişiler veya toplumlar hakkında cehâleti can simidi gibi görmüşler, onları temize çıkarmaya çalışmışlardır! Aydınlanmak ve aydınlatmak yerine, karanlıktan medet ummuşlardır!

Cehâlet; kendisini İslâm'a nispet eden, Kur'ân ve Sünnete ulaşma imkânının bulunduğu toplumlarda genel olarak mazeret değildir. Ama bu toplumlarda yeni Müslüman olan kişilerin hali müstesnâdır. O kimse İslâm'la yeni müşerref olduğu için bilmediği meseleler olabilir. Çünkü bir kimsenin İslâm'ın ayrıntılı meselelerini bir anda öğrenmesi beklenemez! İşte bu durumdaki kişiler tekfir edilmez, kendilerine hüccet ikâme edilir. Tıpkı Huneyn savaşına çıkıldığında, yeni Müslüman olmuş bazı kimselerin Rasûlullah'tan müşriklerin "zâtu envât" denen ağaçlarından istemeleri gibi. Rasûlullah, bu kimselerin câhil olduklarını söylediği halde, onların şirk'i gerektiren bu taleplerine rağmen, küfre girdiklerini söylememiştir. Bu durumdaki kişiler mazeretli sayılırlar. Allah en iyi bilendir.

3 √ DİNDEN, FERSAH FERSAH UZAK OLAN BENİM AKRABALARIM DA SENİN AKRABALARIN DA MA'ZÛR DEĞİLDİRLER!

Dinle ZERRE kadar alâkası olmayan, DİNDARLARI zerre kadar sevmeyen, Hak Dini öğrenmek için kılını dahi kımlıdatmayan, Kur'ân'ı ve Sünneti öğrenmek adına hiçbir çabanın içine girmeyen, kendisine TEVHÎD anlatılınca bütün gücüyle karşı çıkan, hidâyet vesilesi SEBEPLERDEN kaçan, gururunun ve kibrinin esareti altında NEFSİNİN ve AKLININ götürdüğü yere giden, sevdiklerini ve sevmediklerini keyfine göre belirleyen, DÜNYEVÎ ARZULARINI tatmin etmekten başkaca bir amacı olmayan, ÂHİRET hesabı ve CENNETİ kazanma derdi bulunmayan, "Masa-Kasa-Nisâ" için yaşayan, fitratındaki İMANA sırt dönerek, SARHOŞ OLMUŞÇASINA dünyanın, dünyalıkların ve dünya müstekbirlerinin peşinden koşan, Allah'ı yüceltmek yerine, iktidar, makam, para ve şöhret sahiplerini ululayan, nefsinin çıkarlarına ve menfaatlerine gelince kendini herkesten daha akıllı sayan/sanan ama İSLÂM'I öğrenip, Allah'ın istediği/emrettiği istikamette bir hayat yaşamaya gelince kendisini anlayışsızlığa, bilgisizliğe, âcizliğe ve imkânsızlığa vuran kimseler için mi CEHÂLET mazerettir?!

Bu kimseler ister benim YAKINLARIM olsun, ister senin yakınların olsun; hiç şüphesiz ki, ALLAH'IN DİNİNİN HAKİKATİNİ öğrenmemeleri nedeniyle ŞİRK, KÜFÜR ve NİFÂK içinde bir yaşam süren bu kimselerin TEMBELLİKTEN YA DA KİBİR VE YÜZ ÇEVİRMEKTEN kaynaklanan CEHÂLETLERİ mazeret değildir!

Hakka karşı KİBİRLENMEK küfürdür!

Haktan YÜZ ÇEVİRMEK küfürdür!

İmkânlar ve sebepler mevcut olduğu halde HAKKI ÖĞRENMEMEK, TEMBELLİK EDİP YAN GELİP YATMAK da küfürdür!

Hakka karşı kibirlenenin, Haktan yüz çevirenin, tembellik gösterip, yan gelip yatıp da İslâm'ı öğrenmeyenin CEHÂLETİ mazeret değil, SUÇTUR!

Hem bile bile câhil kalma, bilgisizliği tercih etme, dolayısıyla da Allah ve Rasûlünün emrettikleriyle amel etmeme suçu (=küfrü), hem de kendi taksîriyle bilmediğinden, öğrenmediğinden, bilmek istemediğinden kaynaklı HAKTAN ve HAKİKATLERDEN yüz çevirme (İ'RÂD) küfrü...

4 √ ALLAH'IN İLK EMRİ NEDİR?

Allah'ın ilk emri nedir?

“(Onu da bilmeyecek ne var ki), OKU!” mu diyorsunuz?

Onu da bilmeyecek ne var ki, öyle mi?

MâşâAllah, çok bilgilisiniz!

Acaba bilgi/ilim nedir?

Kuru ve soyut ma'lûmâtlar bilgi midir?

Gereğiyle amel edilmeyen ezberler, insanı takvâyâ ulaştırmayan, vahiy istikametinde yeniden yapılandırmayan, formatlamayan, kullara kulluğun esaretinden kurtarıp sadece Allah'a kul yapmayan öğretiler, faraziyeler, nazariyeler, felsefeler, doktrinler, ümniyyeler, zanlar, vehimler “ilim” midir?

İlim; insanı bilinçlendiren, şekillendiren, içini ve dışını güzelleştiren bir değer ve bir fazilet değil midir?

İlim; karanlık yollarda, dehlizlerde, labirentlerde, yol ayrımlarında, ıssız yerlerde, çöllerde, ormanlarda, geçit vermeyen dağlarda, çıkmazlarda, çelişkilerde, ihtilâflarda, kalabalıklarda ve yalnızlıkta yol ışığı, yol işâreti ve doğruluk kılavuzu değil midir?

Allah'ın vahyettiği ilk emrin “OKU!” olduğunun farkında olup da, okumamak “bilgi” midir?

Hakkı verilmeyen ilmî ve fikrî birikimler, insan için fazilet midir yoksa sırtında bir kambur ve kıymetini bilmediği, taşımaktan harap olduğu bir yük müdür?

Kalbe, kavle, amele, ahlâka, davranış biçimlerine ve sülûke/hayatta tutulan yola tesiri olmayan okumalar "ilim" midir?

İslâm; okuma, okul, medrese, eğitim, öğretim, talebe, müderris, mürebbî, irşâd, mürşid, edeb, hayâ, ahlâk, bilim, fen, sanat, zanaat, teknik, teknoloji medeniyeti değil midir?

İslâm; Allah'tan gelenleri okuyarak yücelme ve muhteşem medeniyetler inşâ etme sistemi ve yaşam biçimi değil midir?

Kur'ân'dan ve Sünnet'ten kopuk medeniyetler ancak soyut, fânî ve yüzeysel, kabuk bilgilerle avunma ve aldanma, öze ve öz değerlere inememe, zanna, kuruntulara, hevâ ve heveslere uyarken Allah'a isyan etme deniyetleri yani "mîmsiz (Allah'a secdesiz) medeniyetler" değil midir?

Şimdi sorumuza gelelim.

"Sordunuz ya!" mı diyorsunuz?

O (asıl) soru değildi; o, Allah'ın ilk emri idi.

Soruyoruz:

Allah'ın ilk emri "OKU!" olduğuna göre; "Sen okudun mu?"

Neyi mi?

Allah, "OKU!" diye vahyine başlamışsa, ilk emri, ilk buyruğu "OKU!" olmuşsa, sence neyi okumak gerekir?

İlk yapılacak ve en çok önem verilecek şey; ferdî ve toplumsal ilişkilerin ve medeniyetlerin üzerine inşâ edileceği değer ve görev "OKUMAK"tır. Hiç şüphesiz İslâm, ilim medeniyetidir.

"OKU!" diyen Âlemlerin Rabbi Yüce Allah, öncelikle gönderdiği Kur'ân'ını okumamızı istemektedir. Okumaktan kasıt; "VAHYİ OKUMAK" ve "VAHYE GÖRE OKUMAK"tır.

O halde sorumuzu yineliyoruz:

Allah'ın ilk emrinin "OKU!" olduğunun bilgisine sahip olan ey insan! "SEN KUR'ÂN-I KERÎM'İ OKUDUN MU?"

Kur'ân'ı okuyup, anlamaya çalıştın mı?

"KUR'ÂN'I ÖĞRENMEK VE ÖĞRETMEK"; onu anlamak ve anlatmak için hayatının en önemli ve en öncelikli program maddesi oldu mu?

"OKU!" Emr-i İlâhî'sinin mûcibi olarak Kur'ân'a uygun bir hayat yaşıyor musun?

Allah'ın emrinden gâfilsen, söyler misin, sen ne okuyorsun ve neyi biliyorsun?!

Yaratan Rabbinin adıyla, O'ndan gelen vahiy hakikatlerini okumuyorsan, bu bir felâkettir ve bil ki, kendini savunmak adına öne süreceğin her sözün adı "bahane"dir, o bahaneler de hiçbir fayda sağlamaz ancak sahibini haktan uzaklaştırıcı nitelik taşır! Unutmayalım ki; "(Allah'tan gelen) ilk emir 'oku!' olduğu zaman; (sana sorulacak) ilk soru 'okudun mu?' olur."

Not: Kur'ân-ı Kerîm'i tamamen okumadığı halde; bu yazımızı okuduktan sonra da Kur'ân'ı metninden, meâlinden ve tefsîrinden bir bütünlük içinde baştan sona yavaş yavaş, dura dura, düşünme düşünme, düşündüre düşündüre, anlamaya çalışarak ve notlar tutarak okuyup hatmetmeyen kimse, yazımızdan gerçek anlamda istifade etmemiş demektir! Bakıp da geçme; oku!.. Bil ki, bir gün bu dünya da geçer!..

5 √ ŞİRKE VE SAPIKLIĞA SÜRÜKLENEN BİR TOPLUMDA SUÇLULAR KİMLERDİR?

Allah'a hamd, Rasûlüne salât, mü'minlere selâm olsun.

Konu başlığımızı daha anlaşılır bir hale getirmek için birkaç soru soralım: Saptırıcı ya da saptırıcılar tarafından şirke, küfre ve dalâlete düşürülen bir toplumda kötülüklerin mes'ûliyetleri kime aittir? Mes'ûliyetlerin dağılımı nasıldır? Allah, bu kötülüklerden kimleri sorumlu tutacaktır? Ya da bu suçlarda hesap sorulacaklar ve suçlular sırasıyla kimlerdir?

Bu soruların cevabını öğrenmek için Kur'ân'a başvuralım.

Rabbimiz, her şeye dair öğüt ve her şeye dair açıklamalar bulunan levhaları (A'râf: 145) kendisine vermek üzere Hz. Mûsâ ile kırk gece için sözleşmiş ve onu Tûr'a davet etmişti (Bakara: 51; A'râf: 142).

"Hani Mûsâ ile kırk gece için sözleşmiştik, sonra onun arkasından nefsinize zulmederek, buzağıyı (ilâh) edinmiştiniz." (Bakara: 51)

Hz. Mûsâ, kavminin arasından ayrılıp Rabbi ile görüşmeye gidince Sâmirî, kavmin ziynet eşyalarını eritti (Tâ-Hâ: 87) ve içine Cebrâil'in atının ayağının bastığı yerden bir avuç toprak alıp onu erittiği ziynetlerle karıştırdı (Tâ-Hâ: 96) ve sonunda onlara böğüren bir buzağı heykeli yaptı (Tâ-Hâ: 88), kavmi de o buzağı heykelini ilâh edindiler (A'râf: 148). Böylece Sâmirî onları saptırmış oldu (Tâ-Hâ: 85).

Neden buzağı?

Mısır'daki efendileri ineğe tapınan İsrâîloğulları, Allah kendilerini Firavunoğullarından kurtardıktan sonra bile, geçmişte aldıkları Firavun eğitiminin etkisinde öylesine bir alçaklık psikolojisiyle yetişmişlerdi ki, onlar ineğin kendisine değil de daha küçüğü olan buzağıya tapınmaya kendilerini layık görüyorlardı. Çünkü "büyüğe büyükler tapar, biz ise küçüğüz daha küçüğüne tapmalıyız" diye düşünüyorlardı! Bu da onların hâlâ köleliği içlerinde taşıdıklarını gösteriyordu!

Hz. Mûsâ, Tûr'a gitmek üzere yerine kardeşi Hârûn'u vekil bırakıp (A'râf: 142), kırk gün ve kırk geceliğine aralarından ayrıldığı anda, kavmi, Sâmirî'nin yaptığı buzağı heykelini ilâh edinip hemen ona tapınmaya başladılar. Şimdi burada soru şudur: Suçlu ya da suçlular kimlerdir? Saptıran mı, saptırılanlar mı? Yoksa her ikisi de mi? Yoksa aralarında bulunan ilim sahipleri/hocalar mı? Hepsi suçlu ise, hesap ve suç sırası ne şekildedir?

Bu soruların cevaplarını öğrenmek için, Hz. Mûsâ'nın Tûr'dan dönüp de bu manzarayı gördüğünde nasıl hareket ettiğine bakmamız gerekmektedir? Yani Hz. Mûsâ ilk önce kimi hesaba çekti? Daha sonra kimleri?

Sırasıyla söyleyelim ki, mesele tam anlaşılsın:

1- Hz. Mûsâ, bu duruma şahit olduğunda önce kavmini hesaba çekti (Tâ-Hâ: 86). Fakat kavim, -her saptırılan kavmin tavrını ortaya koyup- Sâmirî'yi yani saptıranı suçladı (Tâ-Hâ: 87).

Evet, onlar diyordu ki:

"Biz kendi güç ve isteğimizle va'dine muhâlefet etmedik. Fakat (Kibtî) kavmin süs eşyasından iğreti aldığımız ağırlıklar yüklenmiştik de onları (ateşe) attık. Sâmirî de böylece attı." (Tâ-Hâ: 87)

Yani buzağıya tapınanlar özür olarak şunu demek istiyorlardı: “Biz, Kıbtî kavmin yani Mısırlıların ziynetlerinden bir takım yükler yüklenmiştik. Biz ziynetlerimizi bir buzağı yapmak niyetiyle atmadık. Ondan ne yapılacağını da bilmiyorduk. Fakat buzağı yapılıp önümüze getirildiğinde de ister istemez şirke bulaştık.”

Başka bir yaklaşıma göre; ihtimaldir ki, İsrâîloğullarına çölde ziynet eşyalarıyla yürümek zor gelmişti. Ziynet eşyalarını taşımaktan yorgun düştüklerinde, onların bir yerde toplanılmasına karar verilmiş, herkesin ne kadar altınının ve gümüşünün olduğunun tespitinden sonra, bu altınların ve gümüşlerin eritilip uzun çubuklar haline getirilerek yük hayvanlarının üzerine yüklenilmesi kararlaştırılmış yani süs eşyaları bu amaçla toplanılmış ve ateşe verilmiş olabilir. Ama sonradan bu ziynetlerle Sâmirî, böğüren bir buzağı yapmıştır ve kavmin önüne getirildiğinde de onlar tapınmaya başlamışlardır. Hâdise böyle bile gerçekleşmiş olsa, sonradan önlerine konulan buzağı heykeline tapınmaya başlayan bir toplum ma'zûr olabilir mi? Başkasını suçlamaları kendilerini kurtarabilir mi?

Özür olarak öne sürülen bu ifadeleri şu Âyetle birlikte okuduğumuz zaman, onların bu çirkin fiillerinden sonra pişmanlık duydukları göreceğiz:

“Buzağıya tapındıklarına oldukça pişman olup kendilerinin sapmış olduklarını görünce: ‘Andolsun eğer Rabbimiz bize acımaz, bizi bağışlamazsa elbette en büyük ziyana uğrayanlardan olacağız’ dediler.” (A'râf: 149)

Bütün bunlar, onların istikrarsız, kararsız ve birkaç gün yalnız başlarına bırakılsalar hemen putperestliğe dönecek azgın bir kavim olduklarını göstermektedir.

Mısırlıların putperest kültürleri, İsrâîloğullarının esaretleri sırasında üzerlerinde derin izler bırakmıştı. Bu noktanın iyice anlaşılması için iki örnek sunalım.

İsrâîloğulları, -Allah daha iyi bilir- uzun yıllar ya da asırlarca Mısır'da köle olarak kaldıktan sonra Yüce Allah onları Kızıldeniz'den bir mûcize ile karşıya geçirip, onları kurtarmış, Firavun ve adamlarını da denizde boğmuştur. Allah'ın bu mûcizevî yardımını gördükleri halde, yolda giderken bir putperest kavme rastladıklarında, Hz. Mûsâ'dan o kavmin putları gibi kendilerine put yapmasını istemişlerdir.

“İsrâîloğullarını denizden geçirdik. Kendilerine ait putlara tapagelen bir topluluğa rastgeldiler: ‘Ey Mûsâ, onların nasıl tanrıları varsa, sen de bize böyle bir tanrı yap’ dediler.

‘Siz gerçekten câhillik eden bir topluluksunuz’ dedi. ‘Şüphesiz ki onların içinde buldukları (o putperest toplumun uydurma dini) yok olmaya mahkûmdur ve yapmakta oldukları da bâtıldır.’” (A’râf: 138, 139)

Bu durum, Mısır Firavunlarının hâkimiyetleri altında geçirdikleri kölelikleri esnasında içlerine işlemiş ve hayatlarına bulaşmış kötü tesirlerden kurtulamadıklarını göstermektedir. Onların bu vaziyetleri karakterleriyle alâkalı idi. Yoksa herkes yanlış yapabilir. Bu kimseler uyarıldıkları konularda ısrarla yanlışlar yapmaya devam etmektedirler.

Rasûlullah zamanında da bunun bir benzeri bir durum yaşanmıştı. Allah Rasûlü, küfür ve şirkten yeni ayrılmış, İslâm’da yeni olan bazı Müslümanların bir isteğini, İsrâîloğullarının Hz. Mûsâ’dan put istemelerine benzetmişti. Kısaca hatırlatalım:

“Rasûlullah aleyhisselâm Huneyn’e çıktığında yolda müşriklerin silahlarını (savaşın kendilerine zafer getirmesi maksadıyla) astıkları bir ağaç olan ‘Zât-ü Envât’ adı verilen bir ağaca uğradı. İnsanlar: Ey Allah’ın Rasûlü, onların ‘Zât-ü Envât’ı olduğu gibi bize de bir ‘Zât-ü Envât’ tayin et, dediler. Bunun üzerine Rasûlullâh: ‘Sübnânullâh’ dedi. ‘Bu söz, Mûsâ’nın kavminin Mûsâ’ya söylediği:

يَا مُوسَى اجْعَلْ لَنَا إِلَهًا كَمَا لَهُمْ آلِهَةٌ ‘Ey Mûsâ, onların nasıl tanrıları varsa, sen de bize böyle bir tanrı yap’ (A’râf: 138) sözüne benzedi. Nefsim elinde olan (Allah)’a yemin ederim ki, sizler kendinizden önceki Yâhûdî ve Hristiyanların yoluna mutlaka uyacaksınız’ buyurdu.” (Tirmizî, Fiten, 18; Müsned, 20892)

Hadîs’te geçen ‘Zât-ü Envât’ talebini, şirk ve küfürden henüz ayrılmış kimseler Peygamberimize teklif etmişlerdir. Rasûlullah bu acaip teklif karşısında taaccüp ettiği için ‘Sübhânullâh’ diyerek tepkisini ortaya koymuştur. Fakat onlar, haklarında tam bilgi sahibi olmadıkları ve önceden açıkça uyarılmadıkları bir konuda bu yanlışa düşmüşlerdir. Zira İslâm’a yeni girmiş kimselerdi. Rasûlullah ise, onların bu isteklerinin Mûsâ’nın kavminin, Mûsâ’dan put istemesine benzediğini ifade ederek, bu istekten sakındırmıştır. Zira kılıçları ağaca asarak o ağaç ile teberrük etmek ve bu davranıştan sonra, ağaca kılıçları asmanın zafer getireceğine inanmak, yardımı ve zaferi Allah’tan değil de, ağaçtan beklemek anlamına gelir. Onun için Peygamberimiz, bu isteğin, Mûsâ’nın kavminin tapınmak için istediği put gibi olduğunu beyan buyurmuştur. Rasûlullah’a bu isteklerini sunan kimseler, henüz

yeni iman etmiş kimseler oldukları için, hakkında açıkça uyarılmadıkları bu meseleden dolayı şirke girmezler. Ama bu uyarıdan sonra bu inanca devam eden olursa, o zaman şirke girer. İsrâîloğullarının durumu çok farklıdır. Onlar defalarca uyarıldıkları konularda isyan etmeyi mizaç edinmişlerdir. Şöyle ki: Allah kendilerini Kızıldeniz'den geçirerek, Firavun'un zulmünden ve esaretinden kurtarıyor. Hz. Mûsâ kendilerine devamlı sûrette şirk koşmamalarını ve putlara tapınmamalarını öğütüyor ama onlar denizi geçip yolda ilerlerken bir putperest kavme rastladıkları anda, birden içlerindeki put sevgisi canlanıyor, o kavme özeniyorlar, imreniyorlar ve kendilerini tutamayıp, Hz. Mûsâ'dan kendileri için bir put yapmasını istiyorlar. Bu ne büyük bir nankörlük, ne büyük bir dik başlılık ve ne büyük bir söz dinlemezliktir!

Putperestliğin İsrâîloğullarının içine işlediği ile alâkalı ikinci örneğimize geçip, konumuza devam edelim.

Hz. Mûsâ, Tûr'a gidince kavmi buzağıya tapınmaya başladı. Daha sonra Rabbimiz onlara tevbe etme fırsatı verdi. Hz. Mûsâ kavminden yetmiş kişi seçip (A'râf: 155), af dileyip tevbe etmeleri için onları Tûr-i Sînâ'ya götürdü.

"Andolsun ki Mûsâ, size apaçık deliller getirmişti. Sonra siz onun ardından kendinize zulmederek, buzağıyı (ilâh) edindiniz. Hani bir vakit, Tûr'u üstünüze yükselterek: 'Size verdiğimizle kuvvetle sarılın ve dinleyin' diye sizden kesin söz almıştık. Onlar: 'İşittik ve isyan ettik' demişlerdi. Küfürleri sebebiyle buzağı (sevgesi) kalplerine içirilmişti. De ki: 'Eğer mü'minler iseniz, imanınız size ne kötü şeyler emrediyor!'" (Bakara: 92) Tûr dağı üzerlerine yükselttiler kendilerinden söz alınan kaç millet vardır? Ama İsrâîloğulları bir türlü yola gelmiyordu. Çünkü buzağı sevgisi onların iliklerine kadar işlemişti. Kalpleri onun sevgisiyle dopdoluydu. "İşittik ve isyan ettik" diyorlardı. Büyük ihtimalle onların çoğu, dilleriyle 'işittik' diyorlar ama fiilleriyle, davranışlarıyla ve yaşam tarzlarıyla da 'isyan ettik' diyorlardı. Bu kavmin macerası bitmez. Biz onların tevbe ve istiğfâr için gittikleri Tûr-i Sînâ'da bundan sonra başlarına geleni hatırlatalım ve bu faslı bitirelim.

"Mûsâ tayin ettiğimiz vakit (te buluşmaya gelmek) için kavminden yetmiş adam seçti. Onları o müthiş sarsıntı tutunca dedi ki: 'Rabbim, eğer dileseydin onları da beni de daha önce helâk ederdin. İçimizdeki bir takım beyinsizlerin işledikleri yüzünden bizi helâk mi edeceksin? Zaten o ancak Senin fitnendir (imtahanındır. -Tâ-Hâ: 85'e işârettir-). Sen onunla kimi dilerse saptırır, kimi dilerse hidâyete erdirirsin. Sen bizim velimizsin (işlerimizi yoluna koyan mevlâmız, efendimiz, hüküm koyucumuz, yardımcımız, koruyucumuzsun). O halde bizi bağışla, bize merhamet buyur! Çünkü Sen, bağışlayanların en hayırlısısın.'" (A'râf: 155)

Bu bölümü iki konuda söz söylemeden bitirmeyelim:

Birincisi, İsrâîloğulları, Peygamberleri aralarından kırk günlüğüne ayrılınca doğru yoldan sapan, hemen bir put yapan ve o puta tapan bir toplumdur. Bugün bazı insanlar da, onlarla benzer özellikler taşırlar. Kimilerini az bir süre yalnız bıraktığınız anda, aynen İsrâîlî kavim gibi, Tevhîd'den sapıverirler!

İkincisi, İsrâîloğulları defalarca Allah'a ve Peygamberlerine verdikleri sözü bozmuşlar, yalan söylemişler, kendilerine lütfedilen ikramlara ve yardımlara karşı nankörlük etmişler ve vefâsız davranmışlardır. Yalanı, sözünden caymayı, anlaşmayı bozmayı, iyiliklere nankörlüğü ve vefâsızlığı kişilik haline getiren bu topluluğun sözlerine ve dostluklarına inanmaktan daha büyük bir cehâlet ve akılsızlık olamaz!

2- Hz. Mûsâ, kavminden sonra kardeşi (A'râf: 151; Tâ-Hâ: 30) Hârûn'u hesaba çekti (Tâ-Hâ: 92, 93).

A'râf: 150'e göre de, Hz. Mûsâ sırasıyla kavmini ve kardeşini sorguladı. Bu ikisi sorgulandıktan sonra geriye Sâmirî almaktadır. Bu Âyetten en sonunda da Hz. Mûsâ'nın onu sorguladığı anlaşılmaktadır. İsrâîlî kaynaklara göre Hz. Hârûn, Hz. Mûsâ'dan üç yaş büyüktü yani abisi idi (Çıkış 7: 7).

3- En son olarak da Sâmirî'yi sorguladı (Tâ-Hâ: 95). Çünkü o kavmini saptırmıştı. وَأَصْلَهُمُ السَّامِرِيُّ "...Sâmirî onları saptırdı." (Tâ-Hâ: 85)

Konuyla ilgili Âyetleri okumak sûretiyle, bu maddeleri detaylandırılalım.

A) HZ. MÛSÂ'NIN, KAVMİNİ SORGULAMASI:

"Mûsâ kızgın ve kederli bir şekilde kavmine döndü dedi ki: 'Ey kavimim, Rabbiniz size güzel bir vaadde bulunmadı mı? Yoksa aradan geçen süre size uzun mu geldi? Yahut üzerinize Rabbinizden bir gazabın gelmesini mi istediniz de, bana olan vaadinizde durmadınız?'" (Tâ-Hâ: 86)

Görüldüğü gibi, Hz. Mûsâ kavminin Tevhîd'i terk edip buzağıya tapınmaya başladığını görünce önce kavmine hitâp ederek, onları sorguya çekiyor.

Kavmi, Hz. Mûsâ'ya cevap olarak, kendilerine Sâmirî'nin böğüren bir buzağı heykeli yaptığını ve هَذَا إِلَهُكُمْ وَإِلَهُ مُوسَى فَانْسِيْ "İşte bu sizin de ilâhınız, Mûsâ'nın da ilâhıdır. Fakat (Mûsâ) unuttu" diyerek, kendilerini yoldan çıkardığını söylemişler. Tâbir-i câizse, bütün suçu Sâmirî'nin üzerine atmak istemişlerdir. Oysa kimin suçunun fazla olduğu meselesi bir yana, ortada bir suç ve o suçu işleyen suçlular vardır. O suçlular da kavmin kendisidir.

B) HZ. MÛSÂ'NIN, HZ. HÂRÛN'U SORGULAMASI:

Hz. Mûsâ, Tûr'a giderken kardeşi Hârûn'u yerine vekil bırakmış ve ona demişti ki:

وَقَالَ مُوسَى لِأَخِيهِ هَارُونَ أَخْلُفْنِي فِي قَوْمِي وَأَصْلِحْ وَلَا تَتَّبِعْ سَبِيلَ الْمُفْسِدِينَ

"Kavmim içinde yerime geç, ıslâh et, fesatçıların yoluna da uyma." (A'râf: 142)

Hz. Mûsâ, Kavminden sonra kardeşine yöneliyor ve onu hesaba çekiyor:

"(Mûsâ, Tûr'dan dönünce), 'Ey Hârûn, onların sapıttıklarını görünce, bana uymaktan seni alıkoyan ne oldu? Yoksa emrime karşı mı geldin?' dedi." (Tâ-Hâ: 92, 93)

Hz. Mûsâ'nın bu sorusuna, Hz. Hârûn:

"Ey anamın oğlu, sakalıma başıma yapışma! Ben, bana: İsrâîloğulları arasında tefrika çıkardın ve benim sözüme (neden) uymadın? Diyeceğinden korktum" (Tâ-Hâ: 94) diye cevap vermektedir.

Hz. Hârûn'un bu sözü, tefrikayı önlemek maksadıyla ta'vîz verdiği anlamına gelmez. Bilâkis Hz. Hârûn şirk karşısında ciddi bir mücadele vermiştir ve onları bu çirkin amelden sakındırmak için elinden geleni yapmıştır. Ama böylesi bir sonuçla karşılaşmayı bu kadar kısa bir süre içinde kimse beklemez ve öngöremez. Hele de putçuluktan defalarca sakındırılan bir kavimden beklenmemesi gerekir! Hz. Mûsâ, kavminden ayrılırken kardeşine "ıslâh etmesini ve fesatçılardan olmamasını" emretmişti. Fakat Hz. Hârûn öylesine büyük bir ifsâd ile karşı karşıya kaldı ki, bu durum karşısında problemi çözmek için muhtemelen ekstra tedbirler almak zorunda idi. Ama sapmayı tercih eden kavme mâni olamadı. Dolayısıyla Tâ-Hâ Sûresinin 94. Âyetinde geçen Hz. Hârûn'un o ifadelerinin anlamı, suçluluğun itirafı değil, tam aksine suçlularla ne denli mücadele ettiğinin ve bu mücadele esnasında da üzerine düşeni geciktirmeden yaptığının bir beyanıdır. Yani demek istiyor ki, bu fesattan ben mes'ûl değilim. O fesadı önlemek için çalışırken, o kadar çabuk davrandım ve yerinde kararlar aldım ki; hatta bu davranışından dolayı senin, "niye benden emir almayı beklemedin?" demenden bile korktum demek istemektedir.

Yahut da "niye benden emir almayı beklemedin" diyeceği korkusuyla bazı durumlarda sessiz kalma ihtimali de mümkündür. Bunun da anlamı şudur: Böyle bir davranış atâlet ya da ta'vîz değil, mevcut durumu daha da kötüleştirmeme hassâsiyetidir. Çünkü Hz. Mûsâ giderken kendisine fesatçıların yoluna uymamasını emretmişti. Bu durumda hakkında emir almadığı bir meselede kendi atacağı adım sebebiyle fesâdın daha çok yayılmasından korktuğu düşünülebilir. Allah en iyi bilendir.

Hz. Hârûn'un, Sâmirî'nin ameline ve kavmin de putçuluğa dönüşüne mâni olmaya çalıştığını daha iyi anlamak için A'râf Sûresinin 150. Âyetini de okumak yerinde olacaktır:

"(Hârûn): 'Ey anamın oğlu! Bu kavim gerçekten beni zayıf buldular, neredeyse beni öldüreceklerdi bile. Sen de bana düşmanları sevindirecek bir iş yapma ve beni o zâlimler güruhu ile bir tutma' dedi."

Âyetten açıkça anlaşılıyor ki, Hz. Hârûn, kavmi karşısında yalnız kalmıştır, onlarla mücadele etmiştir, hatta neredeyse kavmi onu, kendilerine karşı geldiği için öldüreceklerdi. Bu nedenle, Hz. Mûsâ'ya "beni azarlayıp düşmanları sevindirme ve beni o müşriklerle bir tutma, çünkü ben onlardan da amellerinden de beriyim" demektedir. Bu ifadeden, kavim arasında gerek Hz. Mûsâ'nın ve gerekse Hz. Hârûn'un pek çok düşmanlarının da bulunduğu anlaşılmaktadır.

Onun haklılığı ortaya çıkınca, Hz. Mûsâ dedi ki:

"Rabbim, beni de kardeşimi de bağışla! Bizi rahmetine al. Sen, rahmet edenlerin en merhametli olanısın." (A'râf: 152)

Bir inceliğe temas etmeden geçmeyelim. Hz. Mûsâ, kavminin sapıtığını görünce elindeki levhaları yere bırakmıştır. Zira imanın kaybedildiği bir yerde insanların amelî yönden ıslâhlarının bir önemi yoktur. İlâhî ahkâm, iman üzerine binâ edilir. Binânın temeli çürükse ya da binâ temelsiz ise, duvarlarla, çatılarla, iç veya dış tezyinatla meşgul olunmaz. Buradan da anlıyoruz ki, bir toplumun ıslâhında öncelik Tevhîd olmalıdır. Tevhîd'i kaybeden bir toplumda nazarî ve fikhî bilgilerin ta'lîm ve terbiyesinden önce, Tevhîd'in şartları ve imanın hakikatleri öğretilmelidir. Kavminin içine düştüğü hali görünce Hz. Mûsâ'nın elindeki levhaları yere bırakması, hem onun çok üzüldüğünü ve öfkeli olduğunu hem de durumun çok ciddi olduğunu göstermektedir. Hz. Mûsâ, öfkesi gidince levhaları tekrar almıştır. Hatta o levhaların bir nüshasında şöyle yazılı idi: *"Rabblersinden korkanlar için hidâyet ve rahmet vardır."* (A'râf: 154). Yani ancak Rabblersinden korkan kimseler, sapıklıktan hidâyete, azaptan rahmete ulaşabilirler.

Hz. Mûsâ, kavminden sonra kardeşini de sorguladı ama onun görevini yaptığını anlayınca, hem kendisi için hem de onun için Allah'a dua etti. Demek oluyor ki, bir toplumda fesâd ve ifsâd var ise; oradaki ilim sahipleri görevlerini yaptıkları sürece suçlu değildirler. Ama şirki benimseyen toplum suçludur ve yaptıklarından mes'ûldür. Ayrıca şu nokta da çok önemlidir. Şirk koşan bir toplumun ebedî azâba müstahak olması noktasında, "hocalar" denilen kimselerin

görevlerini yapıp yapmamalarına bakılmaz. Yani hocalar (ilim ehli, bilenler vs.) o toplumu uyarıp, fesâdı önlemeye çalışmadılarsa ya da bizzat kendileri o toplumu saptırdılarsa, o toplumun, azâbı hak etmeyeceği ve cezalandırılmayacağı düşüncesinin İslâm'da yeri yoktur! Bildiği halde görevini yapmayanlar da, öğrenmeyip câhil kalıp da saptırıcılara ve şeytanlara uyanlar da hep birlikte cehennemi boylayacaklardır. Bu konuda Kur'ân'da Âyetler çoktur. Hakkı gizleyenlerin görecekleri azâbın büyüklüğü de başka bir meseledir. Birileri hakkı gizleyip şirki ve putçuluğu güzel gösterdiler diye, bâtil yolları din edinenler ma'zûr olmayacaktır.

Birkaç Âyet okuyalım:

"Yüzlerinin ateşte evirilip çevrileceği o günde diyecekler ki: "N'olaydı, keşke biz Allah'a ve Rasûlüne itaat etseydik." Diyecekler ki: "Rabbimiz gerçekten biz, yöneticilerimize ve büyüklerimize itaat ettik, onlar da bizi yoldan saptırdılar. Rabbimiz onlara azaptan iki kat ver ve onları büyük bir lânetle lânetle (rahmetinden kov)!" (Ahzâb: 66-68)

"O zaman kendilerine uyulanlar, uyanlardan hızla uzaklaşmıştır. Onlar azabı görmüşler, aralarındaki bütün bağlar da kopmuştur. Uyanlar: 'Keşke bizim için (dünyaya) bir dönüş olsaydı da (bugün) onların bizden uzaklaştıkları gibi biz de onlardan uzak dursaydık!' derler. Böylece Allah, bütün amellerini pişmanlıklar halinde kendilerine gösterecektir. Ve onlar, ateşten de çıkacak değillerdir." (Bakara: 166, 167)

"Kâfir olanlar dediler ki: 'Biz bu Kur'ân'a da bundan önce gelen kitaplara da inanmayız.' Sen o zâlimleri Rabpleri huzurunda durdurulmuş, sözü birbirlerine döndürürlerken bir görsen! Güçsüz bırakılan (mustaz'af) tâbiler büyüklük taslayan (müstekbir)lere: 'Siz olmasaydınız, biz elbette iman edenler olurduk' derler. Büyüklük taslayan önderler, güçsüz bırakılanlara derler ki: 'Size geldikten sonra sizleri hidâyetten biz mi alıkoyduk? Hayır, siz zaten günahkâr kimseler idiniz.' Güçsüz bırakılanlar, büyüklük taslayanlara derler ki: 'Hayır, gece gündüz hilekârlıklar(ımız bizi bu hâle koydu). Çünkü siz bize Allah'ı inkâr etmemizi, O'na ortaklar koşmamızı emrederdiniz.' Azâbı göreceklerinde ise (hep birlikte) pişmanlıklarını gizleyeceklerdir. Biz de kâfirlerin boyunlarına tasmalar koyarız. Ya onlar işleyegeldiklerinden başkası ile mi cezalandırılacaklar?" (Sebe': 31-33)

C) HZ. MÛSÂ'NİN SÂMİRÎ'Yİ SORGULAMASI:

Hz. Mûsâ en son olarak da insanların tapmaları için buzağı putunu yapan Sâmirî'yi sorgulamaktadır:

“(Mûsâ, Hârûn’un özrünü kabulden sonra Sâmirî’ye dönüp): ‘Senin bu yaptığın nedir ey Sâmirî?’ dedi.” (Tâ-Hâ: 95)

O da, bir sonraki Âyette (Tâ-Hâ: 96), yaptıklarını nefisinden yaptığını söylemiştir. Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi; Sâmirî, kavmin ziynet eşyalarını eritmiş (Tâ-Hâ: 87) ve daha sonra o erittiği ziynetlerin arasına Cebraîl’in atının ayağının bastığı yerden bir avuç toprak alıp onları birbirine karıştırmış (Tâ-Hâ: 96), sonunda da onlara böğüren bir buzağı heykeli yapmış (Tâ-Hâ: 88), kavmi de o buzağıyı ilâh edinmiş (A’râf: 148), Sâmirî de onları böylece saptırmıştı (Tâ-Hâ: 85). Sâmirî, Kıbtîlerdendi ve münâfık bir kimse idi.

Kur’ân-ı Kerîm’de “Mevdû Tefsîr” التَّفْسِيرُ الْمَوْضُوعِي (Konulu Tefsîr) yöntemiyle ele aldığımız bu kıssanın üçüncü maddesinden şunu anlamalıyız ki, bir toplum içindeki ilim sahiplerinin sorumlulukları farklıdır. Hz. Hârûn, Hz. Mûsâ tarafından görevlendirildiği için, öncelikle o toplumdaki fesattan mes’ûl sayılmıştır. Bu nedenle de Hz. Mûsâ, toplumu ifsâd eden kimseden önce kardeşini sorgulamıştır. Tabii ki Sâmirî de kendisinde bulunan ilmi, kötülük için kullandığı ve insanları müşrikliğe sevk ettiği için hem dalâletinin (sapıklığının) hem de idlâlinin (saptırcılığının) cezasını görecektir.

Yukarıda, “kendilerine uyulan saptırcılar”la alâkalı birkaç Âyet zikrettik. Saptırılanlar ile saptıranlar arasında cehennemde tartışmalar olacaktır ve birbirlerini suçlayacaklardır. Ama onların bu konuşmalarının Allah katında bir kıymeti yoktur. Her iki zümre de ebedî azâba mahkûm olmaktan kurtulamayacaktır. Toplum içinde büyüklenenlere, eşraftan sayılan kimselere ve yöneticilere tâbi olanlar, kendilerini onların saptırdıklarını söyleyecekler ve onlara beddua edeceklerdir:

رَبَّنَا آتِهِمْ ضِعْفَيْنِ مِنَ الْعَذَابِ وَالْعَنَهُمْ لَعْنًا كَبِيرًا

“Rabbimiz onlara azaptan iki kat ver ve onları büyük bir lânetle lânetle (rahmetinden kov)!” (Ahzâb: 68)

Allah saptıranlara iki kat azâp verecektir: Dalâletlerinin ve idlâllerinin yani sapkınlıklarının ve saptırcılıklarının azâbını... Bunlar uyulanların durumu. Peki, saptırcılara uyanların ve haktan yana uyuyanların hâli ne olacak? Onlar da hem hakkı öğrenmeyip câhil kaldıklarının hem de sapıklığı tercih ettiklerinin azâbını görecektir. İki zümreye de iki kat azap! Ve büyük bir lânet! Ve'l-Iyâzu Billâh! (Allah’a sığınırız!)

Âyetlerle bitirelim:

“O günde (her) zâlim ellerini ısırp: ‘Keşke peygamberle birlikte hak yolu tutmuş olsaydım’ der. ‘Eyoah bana, keşke falanı dost edinmeseydim.’ Andolsun ki bana geldikten sonra beni Zikirden o saptırdı. Zaten şeytan insanı yardımsız olarak ortada bırakır.” (Furkân: 27, 28),

“Elbette Biz kâfirlere şiddetli azâbı tattıracağız. Ve onları yapageldiklerinin en kütüsü ile cezalandıracağız. İşte bu, Allah düşmanlarının cezasıdır. Ateştir. Bizim Âyetlerimizi bilerek inkâr etmeleri sebebiyle bir ceza olarak, onlar için orada ebedilik yurdu vardır. Kâfirler diyecekler ki: ‘Rabbimiz, cin ve insanlardan bizi saptıran o iki kişiyi bize göster ki, en aşağıda olanlardan olsunlar diye onları ayaklarımızın altına alalım.” (Fussilet: 27-29)

Allah’ın Kitâbından bir hakikati gizleyenlere hem Allah, hem de tüm lânet ediciler lânet eder. Bununla beraber, şartlarını gerçekleştirerek tevbe edecekler için tevbe kapısı açıktır. Küfür ve şirklerinden tevbe etmeden ölenlere ise Allah, melekleri ve bütün insanlar lânet eder. Onlar sürekli o lânet içinde kalırlar; ne azapları hafifletilir ne de cehennemde kendilerine mühlet verilir!

“Gerçekten, indirdiğimiz apaçık delilleri ve hidâyeti, Biz Kitâp’ta insanlara açıkça bildirdikten sonra gizleyenler var ya; işte onlara hem Allah lânet eder hem de bütün lânet ediciler lânet eder. Ancak tevbe edenler, (durumlarını) düzeltenler, (gizlediklerini) açıklayanlar müstesnâ. Artık onların tevbelerini kabul ederim. Ben, tevbeleri çokça kabul edenim, çok merhametli olanım. Şüphesiz ki, (Âyetlerimizi) inkâr edip de kâfir olarak ölenler var ya; işte Allah’ın, meleklerin ve bütün insanların lâneti onların üzerinedir. Onlar sürekli lânet içinde kalırlar. Ne azâpları hafifletilir ne de onlara mühlet verilir. İlâhınız tek bir ilâhtır. O’ndan başka hiçbir ilâh yoktur. O, Rahmândır, Rahîmdir.” (Bakara: 159-163)

İnkâr edenlerin hâli budur! Hiç bahane aramaya gerek yok!

Şirk koşanlar ve küfre sapanlar kendi nefislerinden başkasını suçlamasınlar! Onlar hidâyete kalplerini açtılar da, şeytanlar, tâğûtlar ve saptırıcılar mı buna engel oldular? Kim, kimin hidâyetine engel olabilir? Bu mümkün müdür?

Kur’ân’dan, kâfirlerin bir temennisini zikredelim ki, bugün küfür içinde olanlar, yarın bu temennide bulunacak olan kâfirler zümresinde bulunmasınlar!

“O inkâr edenler, keşke (zamanında) Müslüman olsaymışlar diye, temenni edeceklerdir. (Şimdi) bırak onları; yesinler, faydalansınlar, emel (arzuları) onları oyalayadursun. Yakında bileceklerdir.” (Hicr 2, 3)

Yusuf Semmak